

Toen wij kinderen waren, voor een halve eeuw dus, behoorde het tot de winteravondspelletjes in 't ouderlijke huis, om „lange woorden te bedenken,” samenstellingen van 6, 7 en meer lettergrepen. Wij beweerden wel, dat zulke woorden geoorloofd zouden zijn, maar een woord als koffiekannetjesoor, schoorsteervegersbezemsteel, enz. enz. bleef toch een soort van roemwaardige vinding. Wij, kinderen, beseften, dat onze vernuftige taalbijdragen door een ieder in billijkheid aanvaard moesten; maar ook, dat onze vindingen nu juist niet dadelijk in 't praktische leven zich op hun plaats zouden rekenen. Er was iets gekunstelds in zulke proeven van vernuft. Ook dit is anders geworden; en gij behoeft maar uwe courant van den zooveelsten in te zien om u aan onze hedendaagsche samenstellingen achter adem te spreken: rijkshoogereburgerschooldirecteur, rijkslandbouwproefstation; rijksveeartsenijsschoolbepalingen; rijksbedelaarsgestichten; gemeentebegrotingontwerp; enz. enz.; men kan ze overal vinden, de meeste in officiële mededeelingen, en daarnaast in de navolgingen van particulieren. Tijd is geld: „rijksbedelaarsgestichten zijn inrichtingen, waarin van rijkswege wegens bedelarij veroordeelden voor korter of langer tijd worden opgenomen.” Wat zoo'n woord dus een moeite uitwint en tijd bespaart. Met sommige van de zulke moet dan ook 't *Hwdb.* rekening houden; en het deed dit reeds met enkele, wat aanmoediging verdient.

Opmerking n°. 5. Er was leesles met jongelui van 14 à 15 jaar, en er werd van Tollens' poëzie genoten; luister maar hoe:

*Natuur lei weer haar siersels af,
Haar tooi van bloemen en van blaëren,
Haar diadeem van korenaren,
Haar goudomwoelden tooverstaf*

Maar reeds nam de docent het woord. Wie heeft een aanmerking op deze regels? Op den laatsten regel? beperkte hij het zoeken, toen er niet dadelijk een antwoord kwam. Niemand had echter een aanmerking. Niemand zei b.v.: dien diadeem van korenaren, zie ik ten minste; maar dien goudomwoelden tooverstaf van de natuur, en dien ze aflegt, dat is zoo vreemdsoortige poëzie, daar voel ik niets voor.” Och neen, het was nog in den tijd, toen het vage dichterlijke in vage waardeering genoten werd. En de docent had ook geen bezwaar tegen den tooverstaf. Zijn critiek gold den „goudomwoelden,” moest zijn: „met goud omwoelden” tooverstaf. „Samenstellingen, waarin met opgesloten ligt, zijn in 't Hollandsch ongeoorloofd,” staat in de spraakkunst. En tegen dien regel had Tollens gezondigd. Maar nu weet ieder, die in de „woordkunst” van heden geen vreemdeling is, dat samenstellingen als de hier door de spraakkunst gewraakte, sedert Vosmaer o. a. bij alle schrijvers voorkomen. Wie kan staande blijven, als de vloedgolf aankomt? Zoo dra allen zondigen, wordt de zonde zelve ontzondigd, zou Bilderdijk zeggen. Geen spraakkunst kan den dichter beletten van goudbezonde huizen en velden te spreken. En zoodra allen, die de pen voeren, 't ook zeggen, is het taalgebruik.

DRIE BOEKEN VAN NANNIE VAN WEHL.

III.

„De Buren.”

Toen ik m'n beoordeeling van „het Moeielijk Begin” schreef, had ik „de Buren” nog niet gelezen. Weinig vermoedde ik toen, dat Nannie van Wehl reeds daarin m'n wenschen zoo volkomen zou bevredigd hebben.

Want, het is een boek van liefde — dit derde boek van haar. Even schitterend als in „het Moeielijke Begin” de kracht haar hoogtij vierde, even glansrijk triomfeert in „de Buren” de zelfopofferende genegenheid. „Bravo,” dacht ik telkens, bij het doorlezen van dit bijzonder mooie kinderboek (voor groote kinderen van 16 jaar). Want al het aantrekkelijke, dat de beide vorige boeken hun bekooring geeft, is hierin behouden, maar het is aangevuld door iets wat in deze gemist werd. Het element der zich gevende Liefde is erin gebracht, en wel in zoo groote harmonie met al het andere, dat mijns inziens hierdoor dit eenvoudige, weinig pretentieuze kinderboek tot een waar kunstwerk geworden is.

De Buren verhaalt de geschiedenis van twee gezinnen die, naast elkaar wonende, langzamerhand een grooten invloed op elkanders leven verkrijgen. Het eene, dat van de Verbeeks, bestaat uit een groote gezellige familie van vader, moeder en vijf kinderen, allen gezond en vroolijk. Het is de personificatie van kracht en opgewektheid. Het andere daarentegen, dat van den Franschen beeldhouwer Durioux en zijn drie moederlooze jongens, is voortdurend gedrukt onder een hopeloos verdriet. Sedert hun lieve moeder gestorven is hebben de knapen, waarvan de oudste zestien, de jongste pas vier jaar telt, hun vader nooit meer vroolijk gezien. In groote zwaarmoedigheid sleept hij z'n leven voort, dat hem tot een ondragelijke last is geworden en ondanks de liefde, die hij z'n kinderen toedraagt, heeft hij geen energie genoeg meer, om de donkere schaduw van de smart die op z'n gezin rust, te verdrijven. Z'n jongens verkwijnen eenigszins door gebrek aan jeugdige vroolijkheid. En nu komen de kinderen uit het andere huis, met hun levenslust en hun geluk, en probeeren hun burens iets van het hunne mee te deelen.

En dat lukt zoo heerlijk. Eerst wat schuchter en verlegen, maar heel gauw toeschietelijker, geven ze zich eindelijk geheel vrij, zonder eenige terughouding, over aan de ongekeerde zaligheid van de zonnige burenvriendschap. De aardige groote meisjes uit het eene gezin weten de stille verlegene kleintjes en den ernstigen grooten jongen uit het andere gezin zoo op hun gemak te zetten, dat ze zich spoedig geheel op hun plaats gevoelen tusschen het van levenslust stralende vijftal, en langzaam aan ontstaat er tusschen de beide families een innige band.

Nemen de kinderen in den beginne slechts deel aan mekaar's pretjes en uitstapjes, langzamerhand worden ze ook elkaars vertrouwden bij verdriet en teleurstelling, helpen elkaar in alle omstandigheden, en voelen zich bijna als behoorden ze allen te zamen tot één groot gezin.

Dan komt het treurige jaar van de influenza-epidemie. Allen worden ziek, de een wat vroeger, de ander wat later, maar allen moeten ze aan de ziekte hun tol betalen. René, de oudste van de Durieux, en Lotje, het jongste meisje der Verbeeks, blijven het langst op hun post, en verplegen met groote handigheid en liefde de arme zieken. Tot opeens René's vader sterft. De influenza, die z'n krachten sloopte, voltooide slechts wat de melancholie was begonnen. Hij bezwijkt door gebrek aan levenskracht en z'n arme jongens worden van elkander gescheiden. De twee kleintjes gaan naar het Fransche weeshuis, en René moet naar Parijs, om een oom in z'n zaak te helpen. Geld voor een kostbaarder opleiding is er niet. René en z'n broertjes zijn radeloos van smart. Zullen ze nu ook mekaar moeten verliezen? Maar daar openbaart zich de genegenheid van de Buren in volle kracht. Hoewel ze niet rijk zijn en voor een groot gezin moeten zorgen, ze *kunnen* hun jongen vriend niet alleen laten in z'n groot verdriet, *kunnen* niet zien, dat hij zich losscheurt van z'n kleine broertjes. En ze houden hem bij zich, nemen hem aan als hun oudsten zoon, en stellen hem zoo in de gelegenheid over de kleintjes te waken. Een gevoel van groote blijdschap en dankbaarheid doorstroomt hem ondanks z'n verdriet. Een blijdschap en dankbaarheid die nooit verdwijnen zullen en die door de zuivere liefde van z'n Buren is gewekt.

Ja, de Buren is een boek van liefde, van zelfopofferende genegenheid, die zelve gelukkig is omdat ze geven mag en kan. Met stijgende bewondering heb ik dit boek met z'n eenvoudige, vlugge, gemakkelijke taal gelezen, en genoten van de heerlijke trekjes, die Nannie van Wehl ons in die Verbeekjes laat opmerken. Daar is bijv. die allerliefste Lotje. Dat snoezige blonde meisje, dat „al tweemaal is blijven zitten in haar vijfjarigen schooltijd,” maar dat zoo'n gouden hartje heeft. Altijd denkt ze aan anderen — nooit aan zichzelf. Ze vergeet zichzelf telkens gewoon weg „zeker omdat ze zoo slecht kan rekenen,” zeggen de anderen. Daardoor kwam het dat ze eens een plak chocolade in zessen in plaats van in zevenen verdeelde (ze had zichzelf niet meegeteld), daardoor kwam het ook dat ze eens, toen ze met z'n allen uit zouden gaan, de broertjes wel had aangekleed om moeder wat te ontlasten, maar zichzelf in de drukte vergeten had, en toen maar thuis wou blijven, omdat het anders zoo laat voor de anderen werd.

Maar Bets (de oudste zuster) zei dat daar niets van inkwam. Ze nam haar gauw mee naar haar kamer en hielp haar vlug in de kleeven. En ze kustte het zachte, lieve gezichtje, toen ze den grooten hoed vol rozeknopjes gezet had op 't zijge, lange blonde haar, en Lotje begreep niet, „wat er toch aan zoo'n domme suffert te kussen viel.”

O, die lieve kleine Lotje. Wat een mooi figuurtje is ze onder al die andere kinderen, bengels als ze dikwijls zijn, met hun luidruchtigheid, en vroolijk gestoei. „Ze is een schat,” zegt René later van haar, en — ze is een uitzondering ook, voegen wij erbij. En dat voelt de schrijfster ook wel, want nadat ze ons verteld heeft,

dat Lotje in 't geheel geen jaartallen kan onthouden, en „haar hartje net groot genoeg was om het Heden te bevatten, en voor 't verleden niets geen liefde over had,” voegt ze er grappig waarschuwend bij: „Dit is heelemaal geen verontschuldiging voor kinderen die hun geschiedenis niet leeren, o heden neen! Want er zijn maar heel weinig meisjes, die hun broertjes en zusjes zóó liefhebben als Lotje ze had, en alleen voor zulke meisjes met zulke liefdevolle hartjes gelden verontschuldigungen.”

En dan zijn er bij de Verbeeks zulke leuke kleine jongens van drie en vier jaar. Baby, *de rakker*, en Boy, die altijd „iets anders voor wil stellen dan hij is” met die verrukkelijke naïveteit die kleine kinderen zoo eigen is.

„Boy, ga je mee den tuin in,” vraagt de vijftienjarige Greta haar kleiner broer, die met een schaar en een stuk gebloemd katoen voor zich, in raadselachtige handelingen verdiept zat.

„Geen antwoord, Boy manoeuvreert door, gaf zelfs geen teeken dat hij Greets stem gehoord had.”

„Allo Boy, ga mee den tuin in, je verstaat me best, ging Greet voort en trad op hem toe, om hem van z'n stoel te tillen.”

Maar hij hief het hoofd op en zei vol gekwetste majesteit, vol diep verwijt:

„Ik was Boy niet, ik was de naaister, en dan nog eens. Ik was Boy niet, ik was de naaister en ik heb geen tijd. Die jurk van Baby moet af.”

Met hoeveel toewijding echter ook de figuren van de verschillende kinderen geteekend zijn, het volle licht valt slechts op Greta. Die vijftienjarige „spring in 't veld,” 't meisje met de „kwikzilveren voetjes” als haar kennissen haar noemen, „de komeet” zooals haar Hoofd (ze is kweekeling) haar betiteld heeft, omdat ze op school telkens „verschijnt en verdwijnt,” heeft blijkbaar de eereplaats in het hart van de schrijfster. Aan haar lotgevallen wordt de meeste belangstelling gewijd, in haar doen en denken worden we het best ingeleid. Allervermakelijkst, een beetje brutaal en toch allerbekoorlijkst teekent de schrijfster ons haar heimelijke zwerftochten „onder schooltijd.” Want Greta is een onververbeterlijke spijbelaarster.

„De baas zat in z'n eigen kamertje, had het heel druk, had haar om negen uur zien zitten, zou nu wel niet naar haar vragen. — Ze greep haar mantel en hoed, schoot onhoorbaar de achterdeur uit, de poort door, was op straat.

„Toilet maakte ze pas, toen ze den hoek al om was. Gauw den hoed op de nu al natte haren (het regende), den mantel aangeschoten.

En nu voorwaarts, in dien rustigen draf, die haar den adem niet benam en haar toch zoo vlug bracht waar ze wezen wilde, de Vleerstraat door, den Princessewal langs, de Anna Paulownastraat in, dravend tot op den Hoogen Weg, want daar begon de heerlijkheid pas voor haar.

Diep ademde ze in al de geuren der lente, die de

stage malsche regen op deed wolken uit het jonge groen, uit de nieuwe bloemen. En weldra was ze in 't kreupelhout, was geheel verloren in al de weelde van het frissche groen, liet haar oogen genieten van zacht groene schemering, die heerschte onder de dichte vogelkersstruiken.

De vogelkers bloeide weelderig en vol, hief zijn reuzenbouquetten van fijne witte bloemen op in den hoogen wijden koepel, dien slanke beukenstammen bouwden.

En de vlier bloeide en de meidoorn! En alles droop van den klaren malschen meiregen; overal suisden en ritselden de dalende druppelen, en tot dank daarvoor stegen de geuren der bloesems, de geuren van 't jonge groen.

Greta ging tusschen dit alles rond, in verrukking. Hoe goed dat ze ontsnapt was! Hoe heerlijk toch, dat zij zoo'n meisje was, begiftigd met die vreemde eigenschap van altijd maar weer weg te loopen, wat er ook van komen zou, altijd maar weer opnieuw. — Want nu genoot zij dit. Zij ging hier rond als degene, terwille van wie dit alles bloeide en geurde. Er was niemand anders in dit gansche rijk van schoonheid en heerlijkheid. Ze ging door, zich hoog bevoorrecht voelend boven al de duizenden, die daarginder woonden, wier gerucht flauw tot haar overwoei."

Toch is ze wel een beetje onrustig. Als de baas nu op eens eens voor haar stond! Maar dat was nog zoo erg niet, de baas is zoo goed! maar o wee — als ze „dien Anderen" eens zag. Want —

„Die Andere," hij wiens naam ze van eerbied niet durfde uitspreken, zelfs niet in gedachten, hij was een hooggeplaatst ambtenaar uit den Haag, een aanzienlijke statige grijsaard, de Wethouder van Onderwijs."

En op dien toon gaat de schrijfster voort, tot ze Greta opeens werkelijk voor „dien Anderen" voert, waarop ze in groote ontsteltenis wegvluucht van het heerlijk terrein harer omzwervingen.

Maar — Greta is niet enkel een spijbelaarster en een wildebras, ze is ook een moedige dappere meid, die zonder tranen veel pijn verduren kan, die heel graag anderen helpt als 't noodig is en die bovendien met heel veel genoeg eigen genot opoffert, waar ze door 't opofferen daarvan haar eenzame bureu door haar tegenwoordigheid wat afleiding geven kan.

Zoo bijv. als er thuis feest zal gevierd worden, een verjaarsfeest waarop zij, pretmaakster als zij is, zich al lang verheugd heeft. Want de tuin zal verlicht worden, en tal van vrienden en kennissen zullen de feestvreugde deelen.

Dan opeens denkt ze aan de leegte in 't stille gezin van den droefgeestigen buurman. Hij wil natuurlijk nooit uitgaan en z'n zoon wil hem niet alleenlaten. En moedig besluit ze den avond bij de bureu te gaan doorbrengen, om, theeschenkende, daar wat licht en gezelligheid aan te brengen.

Aardig is het haar moeder, wie ze verlof vraagt om haar plan ten uitvoer te brengen, vriendelijk te hooren zeggen: „ik ben den Franschen jongens dankbaar. Want

ieder die maakt dat mijn meisjes zichzelf vergeten voor een ander, doet me een heelen, heelen grooten dienst."

En dat „zich vergeten voor een ander" is het motief dat telkens en telkens in de symfonie van het boek terugkeert. Zonder woorden, maar in daden wordt het telkens door de vriendelijke meisjes ten opzichte van hun buurtjes, wordt het door René ook wanneer dat voor hem mogelijk is ten opzichte van z'n vriendinnetjes herhaald, dat echt, waar geluk slechts verkregen wordt door een zich geven aan anderen. Met oneindig groote toegenegenheid worden allerlei kleinigheden voor mekaar gedaan. Kleinigheden op zich zelf van weinig beteekenis, maar alle met elkaar vormend het groote leven. En het gaat alles zoo eenvoudig toe. En het zijn allemaal zulke echte gewone persoonlijkheden, volstrekt niet buitengewoon braaf en onwaarschijnlijk goed. En al wat ze doen voor mekaar blijft in de sfeer van het gebeurlijke. Daardoor gaat van het boek een stille, het goede werkende kracht uit.

Ja, dit is het beste boek, dat de begaafde Nannie van Wehl totnogtoe de wereld in gezonden heeft, en — wat meer zegt — het is een *best* boek. MARIE L.

LENTE.

Voor eenige maanden, tot mijn spijt niet eerder, kreeg ik het reclame-album „Lente" van de bekende firma Verkade te Zaandam in handen. Onmiddellijk na die eerste kennismaking bestelde ik bij den kruidenier de albums „Lente" en „Zomer," die ik nu langzamerhand vul met de reclame-plaatjes uit de verschillende pakketten der fabriek „de Ruyter." Daar ik vermoed, dat nog vele lezers van „School en Leven" niet weten, welk een aanwinst het bezit van deze albums voor iedere school-bibliotheek is, wilde ik er hier even de aandacht voor vragen.

Inlichtingen geven is hierbij onnoodig; op de achterzijde der plaatjes zijn de verschillende aanwijzingen te vinden. Voor iederen natuur-liefhebber, die de mooie boekjes „Hei en Dennen," „Langs Sloot en Plas" etc. kent, is het voldoende, te weten, dat de onderhoudende tekst der beide albums geschreven is door den heer Jac. Thijssse.

Ik raad verzamelaars aan, vooreerst alleen het album „Zomer" aan te schaffen, daar de Lenteplaatjes niet meer in omloop worden gebracht.

Vele handen maken licht werk: wanneer meerdere leerlingen der school meewerken, om de plaatjes te verzamelen, dan is spoedig het album gevuld en daarna kunnen alle overvloedige (dubbele) plaatjes bij de firma worden ingevuld voor Lente-plaatjes. Met weinig moeite en zeer geringe kosten (ieder album kost f 0.50) kan iedere school in het bezit komen van een uitstekend werkje over onze mooie Flora en Fauna in den trant der aardige boekjes van Heimans en Thijssse.

Ongetwijfeld hebben deze heeren reeds bij menigeen de liefde voor Planten- en Dierenwereld opgewekt en zoo'n opwekking heeft — in de eerste plaats — de schooljeugd dikwijls nog zéér noodig. F. G. S.